

VALSTS SABIEDRĪBA AR IEROBEŽOTU ATBILDĪBU
SLIMNĪCA „ĢINTERMUIŽA”

Reģ.Nr.40003407396, Filozofu ielā 69, Jelgava, LV 3008,
tālr.: 63026690, fakss: 63007126, e-pasts: slimnica@gintermuiža.lv

Jelgavā

06.11.2018. Nr. 1-10/ 321
Uz 12.09.2018. Nr.1-12/8

Latvijas Republikas tiesībsargam
Jurim Jansonam
tiesibsargs@tiesibsargs.lv

Zināšanai: Veselības ministrijai

Par bērnu tiesību nodrošināšanu

2018.gada 29.martā Tiesībsarga biroja juristi un eksperts – bērnu psihiatrs Nikita Bezborodovs veica iepriekš nesaskaņotu vizīti VSIA “Slimnīca “Ģintermuiža”” (turpmāk tekstā – Slimnīca), lai izvērtētu stacionāra psihiatriskās un narkoloģiskās palīdzības sniegšanas kvalitāti, kā arī ar to saistītos pacientu/bērnu tiesību jautājumus.

Pēc vizītes tika saņemtas Tiesībsarga rekomendācijas, kā arī veicamās darbības bērnu tiesību nodrošināšanai Slimnīcā, kas tika pārrunātas un analizētas visos ārstniecības personāla līmeņos. Vadlīniju un metodisku materiālu izstrādāšanā ārstniecības pakalpojumu kvalitātes un pacientu/bērnu drošības paaugstināšanai tika piesaistīts *Slimnīcas Veselības aprūpes kvalitātes sistēmu speciālists (amats ieviests 14.05.2018.)*, kuram sadarbībā ar slimnīcas virsārstu uzdots kontrolēt tiesībsarga rekomendāciju un jaunizstrādāto vadlīniju ievērošanu.

Informējam par rekomendāciju izpildi vai plānotajām aktivitātēm to izpildē, ņemot vērā Tiesībsarga rekomendāciju numuru secību.

Attiecībā uz pacientu stacionēšanu:

1. Slimnīcā bērniem stacionārā palīdzība tiek sniegta tikai gadījumos, ja viņu veselības stāvokļa dēļ to nav iespējams veikt ambulatori vai dzīvesvietā. Ja tiek pieņemts lēmums par bērna stacionēšanu psihiatriskā ārstniecības iestādē, šāds lēmums tiek pieņemts saskaņā ar bērna interesēm. Tomēr, lai novērstu iespējamās nepamatotas stacionēšanas riskus, ņemot vērā Tiesībsarga rekomendācijas, ir paplašināts Slimnīcā pieejamo ambulatoro speciālistu skaits, pacientu pieņemšanā piesaistot papildus 4 stacionāra psihiatrus. No 01.01.2019. slimnīcas Uzņemšanas nodaļā tiks atvērta observācijas gultas, kur neskaidras diagnozes gadījumā, 24 stundu laikā tiks veikta iepriekšēja pacientu/bērnu novērošana, konsultācijas un izmeklējumi, pēc kā tiktu lemts jautājums par turpmāku ārstēšanu – vai nu pie ārsta ambulatori vai stacionārā.

Papildus, lai samazinātu iespējamos nepamatotas stacionēšanas riskus, izstrādāta "VSIA "Slimnīca "Ģintermuiža"" pacientu stacionēšanas kārtība" (01.11.2018.), ar ko iepazīstinātas visas ārstniecības struktūrvienības.

2. Slimnīcas bērnu psihiatrijas nodaļā vecākiem ir iespēja uzturēties kopā ar stacionēto bērnu. Nodaļā ir viena maksas palāta vecākam ar bērnu – atsevišķa paaugstināta komforta palāta, un gultas vietas, kuras iespējams izmantot vecākam, kas atrodas stacionārā ar bērnu. Līdz šim vecāki reti lūguši iespēju atrasties stacionārā kopā ar savu bērnu, tādēļ paplašināt esošās iespējas nav bijusi nepieciešamība.

3. Slimnīcā izstrādātā "VSIA "Slimnīca "Ģintermuiža"" pacientu stacionēšanas kārtība" nosaka, ka pusaudžu, kuri sasnieguši 14 gadu vecumu, ārstniecības piekrišanas vai nepiekrišanas fakts tiek fiksēts stacionārā pacienta medicīniskajā kartē (slimības vēsturē).

Attiecībā uz bērnu tiesībām uz viedokli un iespējamo vardarbības risku novēršanu:

4. Slimnīcā izstrādāta pacientu un piederīgo sūdzību, lūgumu un priekšlikumu izskatīšanas kārtība. Ikvienam no viņiem tiesības griezties slimnīcā ar *rakstisku* iesniegumu (lūgumu, sūdzību, priekšlikumu vai jautājumu) saistītu ar ārstniecības un sociālās aprūpes procesiem slimnīcā „Ģintermuiža” un saņemt atbildi pēc būtības. Sūdzība vai iesniegums, kas iesniegts nodaļā un skar jautājumus, kas saistīti ar nodaļas pacienta aprūpes procesu tiek izskatīts nodaļas ietvaros, vadītājam uzdodot atbildīgajai personai iesniegumu izskatīt un risināt jautājumu iespēju robežās. Ja pacientu/piederīgo neapmierina atbildes saturs, iesniegumu nodod slimnīcas virsārstam, kurš pieņem lēmumu par jautājuma iespējamo risinājumu kopā ar attiecīgās nodaļas vadītāju. Rakstiskos iesniegumus struktūrvienībās iespējams iesniegt anonīmi, ievietojot sūdzību un iesniegumu kastītēs (bērnu nodaļā – 2 gab.), kuru saturu izņem ne retāk kā 3 reizes nedēļā, anonīmos iesniegumus administrācijai iespējams iesniegt ievietojot speciālā urnā administrācijas II stāvā, kuras saturu izņem ne retāk kā 1 reizi nedēļā. Slimnīcas mājaslapā ir iespēja ievietot anonīmu paziņojumu slimnīcas administrācijai. Šobrīd tiek izskatīta iespēja – pacientiem, kuri vēlas izteikt sūdzību vai priekšlikumus un kuri neprot rakstīt - izteikt savu informāciju mutiski (tehniskā ierīcē).

5. Ne retāk kā vienu reizi gadā Slimnīcas pacienti tiek anketēti par Slimnīcas sniegto pakalpojumu kvalitāti ārstniecības laikā, anketas rezultāti tiek analizēti un pārrunāti darbinieku sanāksmē. Šobrīd slimnīcas galvenā māsa ar veselības aprūpes kvalitātes sistēmu speciālistu uzlabo anketas saturu un izstrādā atsevišķu aptaujas anketu nepilngadīgiem pacientiem.

Attiecībā uz uzturēšanās apstākļiem un Slimnīcas sniegtajiem pakalpojumiem:

6. Slimnīcas ārstu konferencē tika pārrunāti Tiesībsarga ieteikumi saistībā ar bērnu tiesību ierobežojumiem, kā piemēram, ierobežojumus attiecībā uz viņu privātumu –uz privāto apģērbu, tiesības netraucēti sazināties un sarunāties ar saviem tuviniekiem, tiesības uz korespondenci. Medicīniskais personāls tika informēts, ka, pieņemot lēmumu par bērnu tiesību ierobežojošiem pasākumiem, ārstējošam ārstam tas jānorāda arī pacienta medicīniskajā kartē, precīzi aprakstot, kādēļ tieši šāds ierobežojums pieņemts. Ja ierobežojums skar bērna privāto dzīvi (tai skaitā privāto lietu ierobežojumu), tad tāds ierobežojums ir jāskaidro ar bērna likumiskajiem pārstāvjiem. Pieņemot lēmumu par

bērnu tiesību ierobežojošiem pasākumiem, jāizvērtē pielietotā bērnu tiesību ierobežojuma samērīgums ar bērna interesēm. Pēc iespējas jāizvairās no tādu ierobežojošu pasākumu izmantošanas, kas var aizskart bērna pašcieņu un kuru dēļ bērns var justies pazemots.

7. Veiktas pārrunas ar ārstiem par attiecīgu ierakstu veikšanu pacientu/bērnu slimības vēsturē/lietā par individuāli noteikto mācību laiku un kārtību. Lai nodrošinātu bērnu izglītošanu Slimnīcā, atbilstoši viņu interesēm un LR noteiktajiem normatīvajiem aktiem, š.g. 31.oktobrī Slimnīcas valdes loceklim notika tikšanās ar Jelgavas pilsētas pašvaldības Skolu valdes pārstāvjiem, kurā tika pārrunāta turpmākā sadarbība nepilngadīgo pacientu izglītošanā ārstēšanās laikā stacionārā.

Attiecībā uz pacientu ierobežošanu un medikamentu lietošanu:

8. Ārstniecības personāls tika informēts, ka Pacientu fiksācijas žurnālā, kas izveidots saskaņā ar MK noteikumiem Nr.453, gadījumos, ja medikaments ievadīts bērnam kā ierobežojošais līdzeklis, ir jāveic ieraksts, kā arī jāinformē pacienta likumiskais pārstāvis.

9. Ārstniecības personāls tika informēts par nepieciešamību uzlabot medicīnisko ierakstu kvalitāti. Tika izskaidrots, ka pēc katra gadījuma, kad bērnam izmantots kāds no ierobežojošiem līdzekļiem (tai skaitā medikamentu ievadīšana pret pacienta gribu) nepieciešams aprakstīt ne tikai mehānisko ierobežošanu fiksācijas protokolā, bet arī atspoguļot personāla darbības, kas veiktas, lai izvairītos no ierobežojošo līdzekļu pielietošanas.

10. Slimnīcas pacientiem/bērniem nomierinoši/sedatīvi medikamenti tiek ievadīti tikai agresijas gadījumos, pēc ārstējošā ārsta nozīmēšanas. Sedatīvo medikamentu lietošana ārpus darba laika notiek tikai aprūpes personālam saskaņojot ar dežurējošo psihiatru. Nozīmējot pacientiem sedatīvos medikamentus, rūpīgi tiek izvērtēta un pamatota katra medikamentozā intervence. Ņemot vērā Tiesībsarga ieteikumus, Slimnīcas veselības aprūpes kvalitātes speciālistam uzdots pastiprināti kontrolēt ierakstus medicīniskajā dokumentācijā saistībā ar pacientu ierobežošanu un medikamentu lietošanu pret viņu gribu. Jautājumi izskatīti ārstu konferencē.

11. Sakarā ar to, ka Latvijas Bērnu psihiatrijas asociācija nav izstrādājusi vadlīnijas medikamentu nozīmēšanā bērnu psihiatrijā, terapija balstīta uz ārstu iegūtajām zināšanām konferencēs, semināros un citos izglītojošajos pasākumos. Papildus Slimnīcas bērnu psihiatri vadās pēc rekomendācijām profesores I.Eglītes grāmatā "Zāļu lietošana pediatrijā". Grāmata izdota pēc 2005.gada Latvijas Ārstu kongresa lēmuma ar LR Veselības ministrijas atbalstu.

12. Piesaistot Slimnīcas Veselības aprūpes kvalitātes sistēmu speciālistu, šobrīd tiek izstrādāti papildinājumi pacientu fiksācijas rekomendācijās, saskaņā ar MK noteikumu Nr.453 punktu, kas nosaka, ka, uzsākot pacienta ierobežošanu, ārstējošais ārsts vai dežūrārsts pacientam mutiski izskaidro ierobežojošo līdzekļu piemērošanas iemeslu.

Attiecībā uz Pusaudžu narkoloģiskās motivācijas programmu:

13. Pusaudžu narkoloģiskās motivācijas programmā telpa atpūtai iekārtota Slimnīcas atsevišķā korpusā, kurā notiek nodarbības un tiek pavadīts brīvais laiks katru dienu no plkst.8 līdz plkst.20. Šajā laika periodā pusaudžiem nav saskarsmes iespēju ar pieaugušajiem pacientiem. Vakara stundās nodaļas foajē ir pielāgota atpūtas telpa ar televizoru un galda spēlēm. Lai ierobežotu saskarsmes iespējas ar pieaugušajiem

pacientiem vakara stundās, ir atrisināts jautājums par pieaugušo pacientu smēķēšanas iespējām, lai netiktu šķērsotas pusaudžu nodaļas telpas.

14. Slimnīcā ir trīs sertificēti bērnu psihiatri un, nepieciešamības gadījumā, ir nodrošināta to pieejamība Pusaudžu narkoloģiskās motivācijas programmā iesaistītiem nepilngadīgiem.

15. Lai pilnveidotu individualizēto pusaudžu vajadzību izvērtēšanu, tika izveidota veidlapa, kurā tiek sastādīts katra pusaudža individuālais plāns adaptācijas laikā, integrācijas laikā, pozitīvo vērtīborientāciju veidošanas laikā un noslēgumā. Savstarpēji sadarbojoties, nodaļu speciālisti (nodaļas vadītājs, koordinators, atkarību profilakses speciālists) katru nedēļu izveido kopīgu nodarbību plānu visiem programmas klientiem/pusaudžiem. Ieviestas veidlapas, kurās Programmas mentors katru dienu ieraksta novērojumus par katra klienta uzvedību un režīma ievērošanu. Izveidots Psihologa sadarbības pārskats par katru pusaudzi visas programmas laikā.

16. Lai pilnveidotu pusaudžu brīvā laika pavadīšanas iespējas, Slimnīcā papildināts amatu saraksts. Programmā darbu uzsācis sporta un fizisko aktivitāšu pulciņa vadītājs. No nākamā gada slimnīcā tiks atvērta jauna sporta zāle.

17. Šā gada 31.oktobrī Latvijas Republikas Iekšlietu ministrijas Informācijas centram tika nosūtīts pieprasījums par personu pārbaudi, kas strādā Pusaudžu narkoloģiskās motivācijas programmā, lai pārliecinātos par darbinieku atbilstību Bērnu tiesību aizsardzības likuma 72. panta piektajā un sestajā daļā minētajām prasībām, kā arī par to, vai darbiniekam piemērots administratīvais sods par Administratīvo pārkāpumu kodeksa 155.panta trešajā un ceturtajā daļā, 167.², 172., 172.¹, 172.², 172.³, 172.⁴, 172.⁵ pantos un 173.pantā minēto administratīvo pārkāpumu vai par tīšu noziedzīgu nodarījumu, kas nav minēts 72. panta piektās daļas 1. un 2.punktā, papildus lūdzot informāciju par to, vai kādam no sarakstā minētajiem darbiniekiem tiesa nav piemērojusi Krimināllikumā noteiktos medicīniska rakstura piespiedu līdzekļu par nepieskaitāmības stāvoklī izdarītu Krimināllikumā paredzētu noziedzīgu nodarījumu.

18. Sakarā ar atkarības slimības specifisko simptomātiku ārstēšanas procesa laikā, labāko bērna interešu vārdā, programmā ir noteikti komunikācijas ierobežojumi - pusaudzis katru dienu 1 stundu var izmantot telefonu un zvanīt tuviniekiem. Lai izslēgtu neatļautas fotografēšanas un filmēšanas iespējas un šo ierakstu publicēšanu publiskajā telpā, tādējādi pārkāpjot personu datu aizsardzības prasības, arī turpmāk telefona izmantošana var notikt tikai programmas darbinieka klātbūtnē.

Valdes loceklis

A.Bērziņš